

Λάζαρος Απέκης*

Το υπουργείο Παιδείας δημοσιοποίησε νομοσχέδιο για την ανώτατη εκπαίδευση, «Ρυθμίσεις για την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και άλλες διατάξεις». Βασικές ρυθμίσεις που εισάγει είναι η θεσμοθέτηση των διδασκτρων στα μεταπτυχιακά, οι αμοιβές των διδασκόντων από αυτά, η εξ αποστάσεως και διαβίου κατάρτιση με δίδακτρα, τα παραρτήματα πανεπιστημίων στην αλλοδαπή, η λειτουργία ταχύρρυθμων θερινών σπουδών, τα εξ αποστάσεως μεταπτυχιακά, τα διετή προγράμματα τα οποία θα απαιτήσουν δίδακτρα και η ενίσχυση και σχετική αυτονόμηση των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ).

Το μήνυμα της κυβέρνησης προς τα Πανεπιστήμια είναι: *«πουλήστε ό,τι μπορείτε για να συμπληρώσετε τους όντως μειωμένους μισθούς σας και τους πόρους του ιδρύματός σας που έχουν συρρικνωθεί και εμείς φροντίζουμε αφ' ενός να σας απαλλάξουμε από κάθε θεσμικό εμπόδιο και αφ' ετέρου κάθε ίδρυμα να διαθέτει ένα κατάλληλο όργανο για να διαχειρίζεται επιχειρηματικά όλο αυτό το εμπόριο».*

Κύρια ώθηση για τη μετάλλαξη των Πανεπιστημίων αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (διαδικασία Μπολόνια, Ενιαίος Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Ενιαίος Χώρος Έρευνας) και του ΟΟΣΑ, για ένα Πανεπιστήμιο που θα έχει τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά:

- Οικονομική αυτοτέλεια, δηλαδή, σταδιακή, απαλλαγή του κράτους από τη χρηματοδότησή του, με συντριπτικό μέσο πίεσης τον οικονομικό μαρασμό που επιβλήθηκε στα Ιδρύματα, ιδιαίτερα με την πολιτική των μνημονίων, τα οποία ωθούνται έτσι στην αναζήτηση άλλων πόρων και σε δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

- Σταδιακή ένταξη σε ένα κοινό εκπαιδευτικό δίκτυο στο οποίο συμπλέουν και διασυνδέονται όλες οι μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης, τυπικές (προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές) με μη τυπικές μορφές (διαβίου κατάρτιση, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και εξειδίκευση διαφόρων τύπων, όπως τα διετή προγράμματα

του νομοσχεδίου κ.ά.). Ρυθμιστικός κανόνας είναι οι πιστωτικές μονάδες και η αντιστοιχία σε κάποια από τις οκτώ βαθμίδες του «ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων».

- Ένταξη της ερευνητικής δραστηριότητας των Πανεπιστημίων στον Ενιαίο Χώρο Έρευνας, με τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Πλαίσιο και άλλες ευρωπαϊκές σημαντικές χρηματοδοτήσεις, που θα αξιοποιούν οι επιχειρηματικοί όμιλοι για τις ανάγκες των οποίων σχεδιάστηκε αυτή η πολιτική. Πολιτική που θεσμοθετήθηκε και με αντίστοιχους νόμους για την Έρευνα.

Η κυβέρνηση φαίνεται να πιστεύει ότι αυτός θα είναι πλέον ο ρόλος του Πανεπιστημίου και για αυτό σχεδίασε μια, όπως την χαρακτηρίζει, ολοκληρωμένη θεσμική παρέμβαση στην οργάνωση των ΑΕΙ. Πρόκειται, όντως, για τη συνεκτική ολοκλήρωση και διεύρυνση των ρυθμίσεων των προκατόχων της για την περαιτέρω εμπορευματοποίηση και την επιχειρηματική λειτουργία του Πανεπιστημίου. Λειτουργίες τις οποίες ισχυρές ομάδες πανεπιστημιακών, αξιοποιώντας το κυρίαρχο πολιτικό κλίμα, έχουν επιβάλλει σταδιακά.

Για το μοντέλο διοίκησης του Πανεπιστημίου, το νομοσχέδιο καταργεί τα απαξιωμένα και αποτυχημένα Συμβούλια Ιδρύματος, για την εκλογή των οποίων αντιστάθηκε δυναμικά το πανεπιστημιακό κίνημα με συμμετοχή και σημερινών κυβερνητικών στελεχών, και μεταβιβάζει την «εποπτεία» των Ιδρυμάτων στα περιφερειακά «Ακαδημαϊκά Συμβούλια Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας (Α.Σ.Α.Ε.Ε.)». Σχήματα, που μάλλον θεωρούνται πιο «διαχειρίσιμα» και πιο «προσβάσιμα» για την κυβέρνηση, και τα οποία εξασφαλίζουν ευρύτερα τη «σύνδεση» των Πανεπιστημίων με τον κόσμο των επιχειρήσεων και τους τοπικούς παράγοντες.

Συγχρόνως, η κυβέρνηση, σε μια προσπάθεια ανάκτησης μέρους τουλάχιστον της χαμένης επιρροής της στα Πανεπιστήμια: Υιοθετεί μέτρα εξωραϊσμού, με «φιλολαϊκές» συμπληρώσεις των ακραίων ρυθμίσεων περί διδάκτρων στα ΠΜΣ, με τη νομιμοποιημένη πλέον προσφορά «ευκαιριών» στα μέλη ΔΕΠ για παροχή κάθε είδους «εκπαιδευτικών υπηρεσιών» με προοπτική συμπλήρωσης του πενιχρού μισθού τους. Επίσης, αμβλύνει κάποιες αιχμές του νόμου Διαμαντοπούλου και επαναφέρει τη φοιτητική συμμετοχή στα όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου με περιορισμένο και μάλλον «διακοσμητικό» ρόλο, αλλά και τη «λελογισμένη» εκδοχή του «ακαδημαϊκού ασύλου» του νόμου Γιαννάκου.

Αυτές όμως οι περιορισμένες αλλαγές έχουν ξεσηκώσει το μπλόκ των ταλιμπάν του «εκσυγχρονισμού», οι οποίοι είχαν κάνει ταμπό τους τα ΣΙ και «δαίμονα» το άσυλο, και εφορμούν τώρα με κραυγές για επιχειρούμενη επιστροφή στο «παρελθόν της ανομίας», με

στόχο να διασφαλίσουν την, ιδιαίτερα μετά το 2011, ηγεμονική παρουσία τους στο χώρο των Πανεπιστημίων.

Η κυβέρνηση επιδεικνύει ιδιαίτερη αποφασιστικότητα για τη θεσμική ενίσχυση των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ), ώστε να λειτουργούν σαν ένα σχετικά αυτόνομο όργανο επιχειρηματικής διαχείρισης, με ξεχωριστό ΑΦΜ, με κατάλληλη δομή, διοίκηση και διοικητική υποστήριξη, για όλες τις εμπορευματοποιημένες δραστηριότητες και τους αντίστοιχους πόρους του κάθε Πανεπιστημίου (Μεταπτυχιακές σπουδές με θεσμοθετημένα πλέον τα δίδακτρα, παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, κατάρτισης, διαβίου, εξ αποστάσεως, εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών, αξιοποίηση της ιδιαίτερης περιουσίας τους). Συγχρόνως αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο κατάργησης του ΕΛΚΕ και αντικατάστασής του από την Ανώνυμη Εταιρεία, το ΝΠΙΔ του νόμου Διαμαντοπούλου.

Τα αναχώματα που είχε ορθώσει το πανεπιστημιακό κίνημα απέναντι στη λαίλαπα αυτών των «μεταρρυθμίσεων» έχουν ισοπεδωθεί. Μέσα στη ζοφερή και δυσοίωνη ατμόσφαιρα που επιβλήθηκε έχουμε απόλυτη ανάγκη να οικοδομήσουμε ελπίδα για ανατροπή.

***ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ και πρώην πρόεδρος της ΠΟΣΔΕΠ**

Πηγή: PRIN